

ใบความรู้ เรื่องคำบาลีในภาษาไทย หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘
เรื่องหลักสังเกตคำบาลีในภาษาไทย รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย รหัส ท๒๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

หลักการสังเกตคำไทยที่มาจากภาษาบาลี

๑. พยัญชนะ ภาษาบาลีและสันสกฤตแบ่งพยัญชนะออกเป็นวรรคตามฐานที่เกิดเสียง ดังนี้

วรรค/ฐานที่เกิด	แถวที่ ๑	แถวที่ ๒	แถวที่ ๓	แถวที่ ๔	แถวที่ ๕
วรรค กะ (คอ)	ก	ข	ค	ฌ	ง
วรรค จะ (เพดาน)	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรค ฎะ (ปุ่มเหงือก)	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรค ตะ (ฟัน)	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรค ปะ (ริมฝีปาก)	ป	ฝ	พ	ภ	ม

พยัญชนะเศขวรรค ย ร ล ว ส (ศ ษ) ห พ อ

๑. ภาษาบาลีมีพยัญชนะ ๓๓ ตัว เป็นพยัญชนะวรรค ๒๕ ตัว พยัญชนะเศขวรรค ๘ ตัว

๒. สระในภาษาบาลีมี ๘ ตัว คือ อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ

๓. ภาษาบาลีมีหลักตัวสะกดตัวตามที่แน่นอนตายตัว ดังนี้

๓.๑. พยัญชนะวรรคแถวที่ ๑ เป็นตัวสะกด พยัญชนะแถวที่ ๑ หรือ ๒ ในวรรคเดียวกันเป็นตัวตาม เช่น สัจจะ ทุกข์ อิจฉา กิตติ วิตถาร บุพผา เป็นต้น

๓.๒. พยัญชนะวรรคแถวที่ ๓ เป็นตัวสะกด พยัญชนะแถวที่ ๓ หรือ ๔ ในวรรคเดียวกันเป็นตัวตาม เช่น อัคคี พยัคฆ์ สมัชชา มัชฌิมา วุฒิ(วุฑฒิ) วัฒนา(วฑฒนา) นิพพาน เป็นต้น

๓.๓. พยัญชนะแถวที่ ๕ เป็นตัวสะกด พยัญชนะวรรคทุกตัวในวรรคเดียวกันเป็นตัวตาม (ยกเว้น ง เป็นตัวสะกด ง เป็นตัวตามไม่ได้) เช่น องก์ สงฆ์ บัญชร สันติ สัมผัส เป็นต้น

* ญ ณ เป็นตัวสะกด พยัญชนะตัวตามเป็น “ห” เช่น ปัญหา สายัณห์ อุณภูมิ ตัณหา เป็นต้น

๓.๔. พยัญชนะเศขวรรคเป็นตัวสะกด

- ย ล ส เป็นตัวสะกด ใช้ตัวเองเป็นตัวตาม เช่น อัยยิกา อัสนุ มลลิกา

- ว ห เป็นตัวสะกด พยัญชนะตัวตามเป็น “ห” เช่น ชิวหา อาสาพห

คำบาลีบางคำเมื่อไทยรับมาใช้จะตัวตัวสะกดทิ้งและใช้ตัวตามสะกดแทน เช่น

บาลี	ไทย	บาลี	ไทย
รฎฐ	รัฐ	จิตติ	จิต
ทิฎฐิ	ทธิ	ยุตติ	ยุติ
วฑฒน	วัฒน	เขตต	เขต

๔. ภาษาบาลีนิยมใช้ “พ” เช่น จุฬา กีฬา ครุฬ เหวฬริยะ

๕. ภาษาบาลีนิยมใช้ “ช” เขต เขม ชัย ชัตติย จักขุ ปักข์ ขมา

๖. ภาษาบาลีนิยมใช้ “ริ” กลางพยางค์ เช่น ภரியา จரியา วิริยะ สุริยะ อาจารย์ยะ กิริยา เป็นต้น

๗. ภาษาบาลีนิยมอ่านเรียงพยางค์ เช่น อมตะ ปกติ สรณะ อุตุ สามิ เป็นต้น

๘. ภาษาบาลีไม่นิยมคำควบกล้ำ เช่น ปชา ปฐุม ปณาม ปทุม ปณต เป็นต้น